

RELIGIOZITA KADETOV AKADÉMIE OZBROJENÝCH SÍL SR V CELONÁRODNOM KONTEXTE: SPOLOČENSKÁ ZÁŤAŽ ALEBO ŠANCA S VÍZIOU?

RELIGIOSITY OF CADETS OF THE ACADEMY OF THE ARMED FORCES OF THE SLOVAK REPUBLIC IN A NATIONAL CONTEXT: SOCIAL BURDEN OR OPPORTUNITY WITH A VISION?

Tomáš HUĎA

HISTÓRIA ČLÁNKU

Doručený: 29. 03. 2023

Schválený: 12. 06. 2023

Vydaný: 30. 06. 2023

ABSTRACT

The presented study is the result of research that took place for a long time at the Academy of the Slovak Armed Forces in Liptovský Mikuláš. Its intention was to reveal the religious environment in which the cadets of this academic institution grew up and currently live, as well as the willingness of the cadets to subscribe to their denomination. We found that most cadets come from a religious background, but their willingness to live their faith actively depends on their level of spiritual maturity. Regarding the individual results of the research, we found that more than three quarters of the cadets belong to the Catholic Church of both rites. Compared to the results of the population census of the Slovak Republic from 2021, this is a noticeable increase, which is caused by the fact that the cadets come from areas where the Catholic Church is in the majority and where unemployment is also higher. The percentage composition of cadets of other christian denominations was approximately the same as in the results of the Statistical Office of the Slovak Republic. The number of non-religious cadets at the Academy is smaller than the Slovak average resulting from the results of the census. The interest in spiritual activities on the part of cadets is average, it depends on the commitment of individual cadets, as well as the spiritual offers of the military chaplains themselves. However, there is considerable interest in religious studies at the Academy. This results from the interest in studying the elective subject of religious studies, and we also register an increased interest in the processing of military-religionistic topics in the form of seminar and final theses. The results of the research are a challenge for us to create a programmatic vision of systematic work with cadets on religious basics, which would ultimately lead to the axiological education of mature, responsible and nationally oriented leaders of the Armed Forces of the Slovak Republic.

KEYWORDS

Keywords: religiosity, Academy, confession, faith, Church.

© 2022 by Author(s). This is an open access article under the Creative Commons Attribution International License (CC BY). <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

ÚVOD

Termíny religiozita, náboženstvo, vierovyznanie v nás evokujú špecifické vonkajšie prejavy ľudí, ktorí sa hlásia ku konkrétnej náboženskej skupine. Táto premisa je pravdivá len z časti. Na pozadí fenomenologicky vnímaných kultových prejavov však jestvuje osobné rozhodnutie človeka, ktorý je presvedčený a zažil skúsenosť s tým, že za pozitivisticky a empiricky orientovanou realitou je niečo viac. Či už je to vnímateľná energia, deisticky neosobná, ale presne fungujúca zákonitosť, alebo metafyzické osobné bytie nazývané Bohom, vždy ide o entitu presahujúcu náš gnozeologický horizont. Skúmanie tejto entity vyvoláva fascináciu i bázeň, tajomnú mysterióznosť i rešpekt. Religiozita ako základná antropologická konštanta jestvuje v každom z nás, avšak u každého môže mať iné prejavy. A to nielen u veriaceho človeka. Aj život zdanlivého ateistu je založený na viere v človeka, dôvere a schopnosti milovať a byť milovaný. Všetky tieto fenomény majú nápadne blízko k fenoménu religiozity.

1. CIELE A METÓDY ŠTÚDIE

Cieľom tejto štúdie je charakterizovať religiozitu vo všeobecnosti, v podmienkach Ozbrojených síl SR a v podmienkach Akadémie Ozbrojených síl Slovenskej Republiky generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši (ďalej len AOS). Chceme zistiť, aké je konfesijné zloženie kadetov a kadetiek na základe vierovyznania, vyhodnotiť ho a následne porovnať s výsledkami náboženského zloženia pri sčítaní obyvateľstva v roku 2021. Pre lepšiu prehľadnosť budeme používať tak pre kadetov ako aj pre kadetky jednotný termín – kadet/kadeti.

Pre získanie relevantných výsledkov sme použili metódu religionistického výskumu prostredníctvom dotazníka, ktorý obsahoval štyri anketové otázky. Výsledky boli spracované pomocou štatistickej metódy tak, aby numericky a percentuálne vyjadrili konfesijné zloženie výskumnej zložky – kadetov AOS. V závere pri porovnávaní a generalizácii výsledkov sme využili komparatívnu, analytickú a syntetickú metódu.

2. TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

2.1 Čo je religiozita

Religiozita alebo náboženskosť je jednou zo základných antropologických konštánt. Je to schopnosť človeka identifikovať sa s náboženskými predstavami. Je špecifickým druhom predvedeckého a (v súčasnosti aj) postvedeckého poznania zameraného na hľadanie odpovedí na substanciálne otázky o zmysle existencie človeka a pozitivisticky jestvujúceho sveta a kozmu (Anzenbacher, 1994). Tieto odpovede *sui generis* sú spravidla metafyzického

charakteru a smerujú k najvyššiemu bytiu, ktorým je boh alebo božstvo. Religiozita nekladie dôraz na metodológiu exaktného dokazovania, čo by v jej prípade bolo neefektívne, nakoľko sa zaoberá nadprirodzeným svetom a jeho presahom do ľudských dejín. Jej poznávajúcimi prostriedkami sú intuícia, profétizmus¹, mytológia, predstavivosť a slobodné zjavovanie sa božstva v priestore a čase.

Religiozitu chápeme aj ako základnú antropologickú konštantu, ktorá sa v špecifických podobách dejinne odhaľuje v konkrétnych náboženstvách. Zároveň je aj prienikom konkrétne formulovanej osobnej viery a náboženstva ako spoločenského fenoménu (Hudča, 2021).

Konkrétnymi formami religiozity sa zaoberá religionistika. Je to vo všeobecnosti empirická veda o náboženstvách. Názov religionistika je odvodený z latinského slovesa *re – ligere* (znovu zviazať) v zmysle objavovať všetko to, čo spája človeka s absolútnom (bohóm, božstvom). Formuje sa ako empirická, antropologická veda, ktorá skúma náboženské štruktúry sveta historicky a fenomenologicky ako zložitý, mnohvrstvomý jav z aspektu psychického, sociálno-kultúrneho i z aspektu viery človeka v určitú transcenciu, t. j. v interdisciplinárnej perspektíve (Komorovský, 1997). Skúma podstatu náboženstiev, ich štruktúru, sociálnu funkciu, dejinný vývoj, morálno-etické a kultúrno-spoločenské dôsledky na život jednotlivca, ako aj na život religióznej society. V súčasnosti sa využíva aj pri sociálnej inklúzii v multireligióznych ambientoch (napr. teológia oslobodenia v menej rozvinutých krajinách Latinskej Ameriky). Pri svojom bádání, zachovajúc si nestrannosť a ideologickú nepredpojatosť, nepriorizuje žiadnu konkrétnu formu náboženstva. Kriticky a racionálne reflektuje individuálny a spoločenský príspevok náboženstiev a axiologicky porovnáva základné filozoficko-teologické premisy v jednotlivých náboženstvách.

Religionistika má niekoľko aspektov. My sa zameriame na axiologický, antropologický a etický aspekt. Axiologický aspekt spočíva v začleňovaní ideí, noriem a hodnôt, ktoré sú v náboženstve vyjadrené, do spoločenského života. Hodnoty sú axiomy, na ktorých je budovaná základná štruktúra náboženskej spoločnosti. Sú nemenné a univerzálne kvality, ktoré vytvárajú archetypálne formy správania. Antropologický aspekt náboženstva ponúka vysvetlenie existencie, pôvodu a zmyslu ľudského bytia. Všetky tieto aspekty sú interpretované z hľadiska božského bytia. Ľudská bytosť je zároveň vnímaná ako súčasť existujúcich foriem života a sveta. V monoteistických náboženstvách je človek považovaný za vrchol stvorenia a jeho prítomnosť vo svete sa chápe v zmysle administrátora. Etický aspekt náboženstva pozoruje dokonalejšie náboženské systémy, ktoré ponúkajú morálne imperatívy zabezpečujúce čnostný životný štýl, ktorý formuje spoločenskú morálku. Náboženstvo ponúka etické princípy založené na nemenných hodnotách, ktoré sú v rozpore s konsenzuálnou etikou (etické princípy sú dielom dohody). V niektorých dejinných odtieňoch konkrétnych náboženstiev vznikali uzatvorené skupiny kladúce dôraz len na etickú

¹ Proroctvo – pozn. autora

stránku náboženstva (niektoré judaistické skupiny, pietizmus). Takéto dejinné formy sa čoraz viac dostávali do pokušenia elitárstva a vlastnej nadradenosti.

2.2 Religiozita v slovenskej spoločnosti a súčasná legislatíva

Religiozita je v spoločnosti zastúpená registrovanými náboženskými cirkvami a spoločnosťami, neregistrovanými náboženskými spoločenstvami snažiacimi sa o registráciu a schválenie štátnym aparátom zastúpeným Ministerstvom kultúry SR, občianskymi a neziskovými združeniami s náboženským pozadím, náboženskými hnutiami (v minulosti „sektami“) ako aj pseudoreligionistickými predstavami (napr. médiakracia – silný vplyv médií).

Spoločnosť zabezpečuje registrovaným cirkvám a spoločnostiam slobodné vierovyznanie, legislatívnu ochranu a finančnú podporu. Slovenská legislatíva platná od 1. januára 2019 umožňuje registráciu nových cirkví a náboženských spoločností vtedy, keď kandidujúca cirkev alebo náboženská spoločnosť získa čestné vyhlásenia najmenej 50 000 plnoletých členov, sú občanmi Slovenskej republiky a majú v nej trvalý pobyt, hlásia sa ku konkrétnej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti, podporujú návrh na jej registráciu, sú jej členmi, poznajú základné články viery a jej učenie a sú si vedomí práv a povinností, ktoré im vyplývajú z členstva v cirkvi alebo náboženskej spoločnosti, s uvedením ich mien, priezvisk, trvalého pobytu a rodných čísel. Je len pochopiteľné, že takáto cirkev alebo náboženská spoločnosť záväzne vyhlási, že bude plne rešpektovať zákony a všeobecne záväzné právne predpisy a bude tolerantná k ostatným cirkvám a náboženským spoločnostiam a osobám bez vyznania (Ministerstvo kultúry SR, 2019).

Zoznam registrovaných cirkví a náboženských spoločností v Slovenskej republike:

- Apoštolská cirkev na Slovensku,
- Bahájske spoločenstvo v Slovenskej republike,
- Bratská jednota baptistov v Slovenskej republike,
- Cirkev adventistov siedmeho dňa, Slovenské združenie,
- Cirkev bratská v Slovenskej republike,
- Cirkev československá husitská na Slovensku,
- Cirkev Ježiša Krista Svätých neskorších dní v Slovenskej republike,
- Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku,
- Evanjelická cirkev metodistická, Slovenská oblasť,
- Gréckokatolícka cirkev na Slovensku,
- Kresťanské zbory na Slovensku,
- Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia v Slovenskej republike,
- Novoapoštolská cirkev v Slovenskej republike,
- Pravoslávna cirkev na Slovensku,
- Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku,

- Rímskokatolícka cirkev v Slovenskej republike,
- Starokatolícka cirkev na Slovensku,
- Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike (Ministerstvo kultúry SR, 2019).

Pozrime sa do nedávnej histórie. Kým na základe predchádzajúcej legislatívy platnej do apríla 2007 stačilo na registráciu cirkvi predložiť podpisy 20 000 sympatizantov, od mája 2007 bolo na registráciu potrebných 20 000 plnoletých členov. Nebolo žiadnym tajomstvom, že táto legislatívna zmena nastala v súvislosti s moslimami. V tom čase by tú podmienku spĺňalo len päť najväčších cirkví. Ostatných trinásť by sa za týchto podmienok zaregistrovať nemohlo, respektíve by sa museli spoľahnúť na získanie výnimky, keď vďaka historicky dokázateľnému pôsobeniu na našom území mohli získať registráciu aj menšie cirkvi (Seberíniová, 2010).

Súčasná kritériá na legislatívne konanie pri registráciách nových cirkví a náboženských spoločností z roku 2019 sú oproti minulosti značne sťažené, najmä čo sa týka počtu plnoletých členov spoločností žiadajúcich o registráciu. Ako príklad môže poslúžiť snaha Kresťanského spoločenstva Milosť (ďalej len Milosť) o dosiahnutie registrácie zo strany štátnych aparátov. Žiadosť o registráciu podali ešte koncom roka 2018, takže boli posudzovaní na základe pôvodnej legislatívy platnej z roku 2007. Na predložených členských hárkoch síce bolo viac ako 20 000 členov, avšak prakticky ihneď na to sa ukázalo, že išlo o členov, ktorí už nežili („čierne duše“?) alebo medzičasom sa stali členmi iných náboženských skupín alebo sa vrátili do svojich pôvodných cirkví, v ktorých sa narodili. Registrácia Milosti bola Cirkevným odborom Ministerstva kultúry zamietnutá a od tohto momentu sa začali nekonečné súdne prietahy medzi Slovenskou republikou a Milosťou, ktoré skončili na Najvyššom a Ústavnom súde. Aj keď tie neschválili rozhodnutie Ministerstva kultúry SR o zamietnutí registrácie, opäť sa roztočil kolotoč právneho posudzovania žiadosti o registráciu a dodnes nie je ukončený. Medzičasom Ministerstvo kultúry SR poverilo odborníkov v oblasti religionistiky (napr. prof. Kardis z Gréckokatolíckej fakulty Prešovskej univerzity), aby vykonali istý druh religionistického auditu dotknutého spoločenstva so zámerom zistiť, či sa v ňom nenachádzajú prvky škodlivého sektárstva. Spoločenstvo však prestalo s odborníkmi spolupracovať, odmietlo akúkoľvek formu komunikácie, pri vstupe do ich modlitební zatvárali pred nimi dvere, čím si sami vystavili „vysvedčenie“ o ľudskej nezrelosti a nedostatku správneho úsudku. Ďalšími podozrivými prvkami v Milosti sú vysoké finančné dary, psychologický nátlak a netolerancia. Napokon sa prívrženci spoločenstva Milosť ani netaja silnou opozíciou voči majoritnej katolíckej cirkvi prerastajúcou do agresivity (Števkov, 2022). Zdá sa, že nedostatočne naplnené právne kritériá potrebné k registrácii tohto spoločenstva sú len neškodnou „škvrou“ oproti značnému spoločenskému nebezpečeniu vyplývajúcejmu z intencionálne živej netolerancie.

Problematickým sa stáva dokazovanie členstva v cirkvi alebo náboženskej spoločnosti. V majoritných registrovaných cirkvách je členom cirkvi z právneho hľadiska

novokrstenec (neofit) a o jeho krste jestvuje záznam v cirkevných matrikách. V prípade nových cirkví a náboženských spoločností sa členstvo dokazuje ťažšie, pretože cirkevné matriky buď nepoznajú alebo ich právny význam zaznávajú. Zväčša sa prezentujú písomným prehlásením autority alebo samotného člena, avšak o právnom aspekte tohto aktu je možné viesť diskusiu. Ak boli pred svojou konverziou členmi niektorej z registrovaných cirkví, zvyčajne absolvujú právny úkon formálneho odpadnutia od cirkvi, ktorý je sprevádzaný cirkevnými trestami (Kódex kánonického práva, 1983, kán. 1331; Kódex kánonov východných cirkví, 1990, kán. 1431 §1). V rozličných registrovaných kresťanských cirkvách je tento postup rôzny.²

Samotná registrácia má dnes skôr politicko-ekonomické ako religionistické pozadie. Prakticky sa tu jedná o to, aby štát a spoločnosť neposkytovali legislatívny základ na získanie rôznych druhov výhod, ktoré z registrácie vyplývajú, a aby akékoľvek náboženské hnutie – aj potencionálne nebezpečné – nemohlo čerpať financie zo štátneho rozpočtu (Seberíniová, 2010).

² V katolíckom cirkevnom práve jestvuje inštrukcia týkajúca sa postupu v prípade žiadosti o formálne odpadnutie od Katolíckej cirkvi:

1. K tomu, aby formálny úkon odpadnutia od Katolíckej cirkvi bol považovaný za platný a skutočný, musí byť vykonaný kánonicky spôsobilou osobou (porov. Kódex kánonického práva - CIC, kán. 124 a Kódex kánonov východných cirkví - CCEO, kán. 931) osobne, vedome a dobrovoľne: a) vnútorným rozhodnutím odlúčiť sa od Katolíckej cirkvi b) vonkajším prejavom tohto rozhodnutia c) prijatím tohto rozhodnutia kompetentnou cirkevnou autoritou.
2. Formálny úkon odpadnutia od Katolíckej cirkvi nemá iba právno-administratívny charakter – vystúpenie z Cirkvi za účelom dosiahnutia občianskych účinkov – ale je skutočným odlúčením sa od konštitutívnych prvkov cirkevného života. Predpokladá teda buď úkon apostázie – odmietnutia kresťanskej viery, alebo herézy – popierania niektorej pravdy, ktorú je nutné veriť božskou a katolíckou vierou, alebo schizmy – odmietnutia spoločenstva s členmi Katolíckej cirkvi.
3. Formálny úkon odpadnutia od Katolíckej cirkvi, ktorý je v súlade s kánonickým právom úkonom apostázie, herézy alebo schizmy, prináša so sebou tieto dôsledky: a) vylúčenie z prijímania sviatostí (CIC, kán. 1331 § 1. a kán. 915 a CCEO, kán. 1431, § 1 a 1434, § 1) b) odmietnutie cirkevného pohrebu, ak pred smrťou osoba neprejavila nejaké znaky pokánia (CIC, kán. 1184 § 1.1° a CCEO kán. 877). c) nemožnosť prijatia úlohy krstného alebo birmovného rodiča (CIC, kán. 874 § 1.4° a 893 § 1 a CCEO, kán. 685 § 1.6) d) nutnosť povolenia miestneho ordinára ku kánonickému manželstvu (CIC, kán. 1071 § 1.5° a CCEO, kán. 789 6°).
4. Osoba, ktorá chce vystúpiť z Cirkvi, predloží písomnú žiadosť farárovi svojho kánonického trvalého bydliska (CIC, kán. 107 a CCEO kán. 916), ktorý pozve žiadateľa k osobnému stretnutiu za účelom potvrdenia identity žiadajúceho a objasnenia jeho žiadosti formou pastoračného rozhovoru, v ktorom: a) vysvetlí závažnosť jeho žiadosti o vystúpenie z Cirkvi, že vystúpenie z Cirkvi je chápané nielen ako hriech, ale v kánonickom práve aj ako trestný čin, za ktorý je predpísaný kánonický trest exkomunikácie; b) informuje o dôsledkoch exkomunikácie, c) pokúsi sa trpezlivou láskou motivovať k zmene rozhodnutia, aby upustil od zamýšľaného odpadnutia od Cirkvi.
5. Farár odošle túto žiadosť svojmu ordinárovi so svojim sprievodným listom, v ktorom uvedie výsledok pastoračného pohovoru a tiež doplní údaj farnosti krstu.
6. V prípade odmietnutia osobného stretnutia, odošle farár žiadosť svojmu ordinárovi. V takomto prípade je žiadateľovi adresovaná písomná výzva doporučeným listom, ktorým sa mu dá možnosť s určením časovej lehoty, aby prehodnotil zamýšľaný úkon a zároveň ho informuje o dôsledkoch vystúpenia z Cirkvi.
7. Miestny ordinár po posúdení, či sú splnené požadované kánonické podmienky, deklaruje skutočnosť formálneho vystúpenia z Cirkvi, oznámi to žiadateľovi spolu so skutočnosťou upadnutia do exkomunikácie (CIC, kán. 1364 § 1 a CCEO, kán. 1436 § 1 a kán. 1437) a kánonickými dôsledkami, ktoré s tým súvisia. Tiež ho informuje o možnosti opätovného návratu do Katolíckej cirkvi. (Arcibiskupský úrad Bratislava, 2020).

Religiozita formulovaná teológiou jednotlivých náboženstiev poskytuje spoločnosti hodnotovú a morálnu orientáciu, ku ktorej nemožno nepridať aj kultúrny a výchovno-vzdelávací aspekt. Centrá duchovnosti (Šaštín, Levoča, Staré Hory, Mariánka, Klokočov...) sú miestom nielen pre duchovné stíšenie a mentálnu regeneráciu, sú miestami mnohých ľudských konverzií – životných obrátení k duchovným, mravným a vzťahovým hodnotám. Kultúrne pamiatky Slovenska sú v prevažnej miere spravované cirkvami, ktoré ich udržiavajú tak zo štátnych ako aj z vlastných prostriedkov. Cirkevné školstvo – základné, stredné aj vysoké – má na Slovensku nebývalý rozmach a výchovno-vzdelávacie úspechy, pričom mnohí absolventi takýchto výchovno-vzdelávacích inštitúcií sa vypracovali na erudovaných odborníkov v rôznych odvetviach tak na Slovensku, ako aj v zahraničí.

Boli to cirkvi, ktorých etický inštrumentár a religiózny duch bol kritickým hlasom v časoch, keď spoločnosti chýbala morálna kondícia. Uvedme napríklad Bratislavský Veľký piatok dňa 25. marca 1988 – Sviečková manifestácia, ktorá bola zameraná na indikáciu absentujúcich základných demokratických slobôd. Táto manifestácia zásadným spôsobom nasmerovala spoločnosť k udalostiam 17. novembra 1989 a aj tých, ktoré nasledovali.

V nedávnej minulosti cirkvi poskytovali morálnu garanciu pri odsúdení hanebných trestných činov, ktoré sa tak bolestne dotkli slovenskej spoločnosti, avšak primárne mali na zreteli pomoc pri zmiernení bolesti pozostalých. Nemožno zabudnúť ani na multidimenzionálnu pomoc cirkví v čase pandémie a najmä na humanitárnu pomoc pre utečencov z vojnou postihnutej Ukrajiny. Charitatívna činnosť cirkvi úspešne supluje štát nielen pri utečeneckých krízach, ale aj v akejkoľvek humanitárnej oblasti v rámci našej republiky (pomoc ľuďom bez domova, pomoc marginalizovaným a sociálne slabým rodinám a i.).

2.3 Religiozita v podmienkach OS SR

Fenomén religiozity je v ozbrojených silách garantovaný inštitúciou náboženskej slobody. Každý vojak vyznávajúci konkrétnu formu náboženskej viery má v podmienkach armády garantovanú slobodu náboženského prejavu, ktorá musí byť rešpektovaná, pokiaľ sa jedná o registrovanú cirkev alebo náboženské spoločenstvo. Aj keď sa právom tvrdí, že duchovná služba v armáde je tak stará, akou je stará samotná armáda, nebolo tomu vždy tak. V minulosti duchovnú službu v armádach zabezpečovali kňazi, pastori či rabíni. Ich samotná prítomnosť a duchovné aktivity rôznorodého charakteru mali pozitívny vplyv na ťažko skúšanú mentalitu vojakov, ktorí sa v poľných podmienkach určite necítili komfortne. Špecifické postavenie duchovnej služby v armáde Československa bolo narušené komunistickým režimom. Keď bola následne v roku 1950 gréckokatolícka cirkev postavená „mimo zákon“, prakticky sa dalo čakať aj oficiálne zrušenie duchovnej služby v armáde. To sa napokon stalo 23. mája 1950, keď na zasadaní Najvyššej rady obrany štátu na návrh gen. Procházku bola duchovná služba v armáde definitívne zrušená (Pejs, 1992).

Obnovenie duchovnej služby nastalo až po vzniku samostatnej Slovenskej republiky a to v roku 1994. Na Ministerstve obrany bol zriadený spoločný Úrad vojenských duchovných (ďalej len ÚVD), ktorý zahájil činnosť 1. februára 1995. Pre vojenských duchovných boli vytvorené systemizované miesta na Generálnom štábe Armády SR, veliteľstvách zborov a na vojenských vysokých školách. Vojenský duchovní boli organizačne podriadení príslušnému veliteľovi a odborne riaditeľovi ÚVD bez ohľadu vierovyznania (Huďa, 2021).

Vatikánska Svätá stolica bulou *Spiritalem progressionem* zo dňa 1. marca 2003 zriadila Ordinariát ozbrojených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky. Ordinariát je samostatným cirkevným útvarom na základe kánonického práva a Apoštolskej konštitúcie *Spirituali militum curae*. Je právne postavený na úroveň diecéz a je zároveň samostatnou inštitúciou v štruktúrach ozbrojených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky. V štruktúrach Ministerstva obrany SR a Ozbrojených síl SR je vytvorených 27 miest katolíckych vojenských duchovných. K 1. januáru 2023 je obsadených 19 miest (Ordinariát OS a OZ SR, 2023).

31. júla 2006 vzniklo Ústredie ekumenickej pastoračnej služby zastrešujúce duchovné pastoračné sprevádzanie pre nekatolíckych príslušníkov ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR. Je potrebné uviesť, že každý vojak má právo na primeranú duchovnú starostlivosť a na účasť na náboženských aktivitách, ak to nie je v rozpore s potrebami služobného úradu (veliteľa) a s výkonom štátnej služby (Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov, § 133 bod 1f zákona 281/2015.). Samotní velitelia majú preto vytvoriť podmienky na duchovný život a vykonávanie náboženských aktivít v spolupráci s vojenskými duchovnými. V štruktúrach Ministerstva obrany SR a Ozbrojených síl SR je vytvorených 10 miest vojenských duchovných. K 1. januáru 2023 je obsadených 7 miest (Ústredie ekumenickej pastoračnej služby, 2023).

Na AOS je od roku 1997 zriadená duchovná služba pre katolíckych veriacich. 1. mája 2004 bola na AOS v Liptovskom Mikuláši zriadená vojenská akademická farnosť sv. Jany z Arku, ktorá jestvuje ako personálna farnosť, do ktorej patria osoby katolíckeho vierovyznania: kadeti, profesionálni vojaci, zamestnanci a výsluhoví dôchodcovia ako aj ich rodinní príslušníci bývajúci v spoločnej domácnosti. Od roku 2020 je evidovaná aj ako farnosť na Ministerstve kultúry SR. Od roku 2007 poskytuje duchovnú službu na AOS aj Ekumenická pastoračná služba, ktorá je zastúpená evanjelickým vojenským duchovným.

2.4 Školské jednotky AOS v kontexte celospoločenskej religiozity

AOS vzdeláva a vychováva budúcich dôstojníkov pre potreby Ozbrojených síl SR. Zloženie študentov na základe trvalého bydliska náležiaciho k určitému vyššiemu územnému celku nie je rovnomerné. Najviac kadetov pochádza z Prešovského, Košického a Žilinského kraja, najmenej z Bratislavského a Trnavského kraja. Odpoveď prečo je to tak

poskytnú odborníci v oblasti sociológie. Nás však bude zaujímať z toho vyplývajúci fakt, že geografická proveniencia súvisí s náboženským zložením kadetov študujúcich na AOS.

V nasledujúcej časti sa budeme venovať zloženiu kadetov na AOS podľa náboženského vierovyznania. K dosiahnutiu tohto cieľa sme využili religionistický výskum prostredníctvom dotazníka, ktorý nám pomohol spoznať odpovede na viaceré otázky, počnúc náboženským vyznaním kadetov AOS až po záujem kadetov o služby poskytované duchovnou službou.

3. VÝSKUM

3.1 Dotazníkové otázky a respondenti

Dotazník s anketovými otázkami bol kadetom 1. ročníka distribuovaný vždy v letnom semestri, čo znamená, že sa doň nezapojili kadeti, ktorí po osobnej sebareflexii a po odhadnutí svojich inteligibilných schopností dobrovoľne odišli alebo neprešli klasifikáciou po ukončení zimného semestra. Dotazník bol distribuovaný študentom 1. ročníka bakalárskeho štúdia nepretržite počas piatich po sebe nasledujúcich rokov, nezávisle od pandemického obdobia. V konečnom dôsledku sme tým získali prehľad konfesijného zloženia v piatich ročníkoch (1. – 3. ročník 1. stupňa a 1. – 2. ročník 2. stupňa). Do výskumu sa aktívne zapojilo a dotazník duchovnej služby vyplnilo spolu 408 kadetov AOS.

Dotazník duchovnej služby nebol anonymný. Kadeti uviedli svoje meno a priezvisko a študijný odbor. Kadeti odpovedali v dotazníku na tieto tematické okruhy:

1. vyznanie,
2. kontakt na seba v prípade záujmu o aktivitách duchovnej služby,
3. kadeti mali možnosť vyjadriť svoj záujem o štúdium religionistiky,
4. osobné postrehy, návrhy, pripomienky.

Ad 1. V otázke bolo možné označiť jedno z vierovyznaní: rímskokatolík, gréckokatolík, evanjelik, pravoslávny, reformovaný, iné a ateista (bez vyznania).

Ad 2. Bolo možné uviesť akýkoľvek kontakt: telefonický, elektronickú adresu alebo adresu trvalého bydliska.

Ad 3. Religionistika sa na AOS vyučuje ako výberový predmet v zimnom semestri 2 ročníka bakalárskeho štúdia. Vyjadrený záujem o toto štúdium bol nezáväzný.

Ad 4. V tejto otázke respondenti mali uviesť nové nápady, návrhy a osobné otázky adresované duchovnej službe.

3.2 Výsledky dotazníka duchovnej služby

3.2.1 Prvá otázka: vierovyznanie

Kadeti označili svoje vierovyznanie označením jednej z možností. V dvoch prípadoch respondent označil dve vierovyznania. Či už išlo o omyl, lebo o náboženskú príslušnosť rodičov, ktorí žijú v tzv. zmiešanom manželstve (matrimonium mixtum), výsledok takto formulovanej konfúznej odpovede sme do konečných štatistík nezarátavali. V jednom prípade kadet označil vierovyznanie, ktoré, ako sa neskôr ukázalo, sám nevyznáva a nie je členom tej cirkvi. V skutočnosti patril do minoritnej cirkvi, avšak nevedno, čo ho viedlo k danej odpovedi. Môžeme sa len domnievať, že išlo o snahu splynúť s ostatnými v kolektíve a teda „nevytrčať“, alebo išlo o úprimné vyjadrenie sympatie k cirkvi, ktorá mu imponuje so zreteľným vedomím možnej konverzie v budúcnosti.

Pri údajoch o katolíckom vierovyznaní sme uviedli štatisticky za obidve tradície – rímskokatolícku aj gréckokatolícku. Nezabúdajme, že je len jedna katolícka cirkev, ktorá je v podmienkach Slovenska reprezentovaná dvoma tradíciami a obradmi – latinskou (rímskokatolíckou) a byzantskou (gréckokatolíckou). Medzi oboma tradíciami nejestvujú vieroučné a teologické rozdiely. Odlišnosť je viditeľná iba v obradových otázkach, ktoré však nenarúšajú jednotu katolíckej cirkvi, naopak; pestrosť prejavov je hlavným znakom katolicity (všeobecnosti). Druhý Vatikánsky koncil to potvrdzuje: „rozmanitosť v Cirkvi nielenže nie je na škodu jej jednote, ale skôr ju robí viditeľnejšou. Katolícka cirkev chce, aby zostali neporušené tradície každej partikulárnej cirkvi alebo obradu a zároveň sa usiluje prispôbiť svoj spôsob správy rozmanitým časovým a miestnym potrebám.“ (Druhý Vatikánsky koncil, 1965, *Orientalium Ecclesiarum*, bod 2).

Aj pri sčítaní obyvateľov 2021 sa stretávame s dvomi na sebe nezávislými cirkvami. Je pravda, že pred štátnymi inštitúciami vystupujú ako dva štatutárne nezávislé právne subjekty, avšak ekleziologicky majú rovnaké hierarchické usporiadanie na čele s rímskym biskupom – pápežom. Preto sme v našej štúdii počítali len s katolíckou cirkvou ako takou, avšak v zátvorkách sme uviedli čísla a percentuálne údaje za obidve katolícke tradície.

Výsledky boli štatisticky spracované a výsledok nájdete v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 1 Počty kadetov AOS hlásiacich sa k jednotlivým kresťanským denomináciám

	Katolícka cirkev (r.kat.+gr. kat.)	Evanjelická cirkev a.v.	Pravoslávna cirkev	Reformovaná cirkev	Iné	Ateisti (bez vyznania)	Zúčastnených spolu
1.ročník	86 (76+10)	6	1	1	1 ³	17	112
2.ročník	65 (57+8)	5	1	-	-	13	84
3.ročník	51 (42+9)	5	-	1	1 ⁴	6	64
4.ročník	43 (39+4)	4	-	-	-	16	63

³ Cirkev bratská

⁴ Baptistický zbor

	Katolícka cirkev (r.kat.+gr. kat.)	Evanjelická cirkev a.v.	Pravoslávna cirkev	Reformovaná cirkev	Iné	Ateisti (bez vyznania)	Zúčastnených spolu
5.ročník	65 (59+6)	4	1	-	-	15	85
SUMA	310 (273+37)	24	3	2	2	67	408

Zdroj: vlastné spracovanie

Zaujímavé je značné väčšinové zastúpenie katolíckeho vierovyznania. Vedomie patriť k majoritnému náboženskému vierovyznaniu zohralo podstatnú úlohu aj v ochote prihlásiť sa k väčšine, ktorá má v societe svoj hlas i mentálnu silu. Toto religiózne sebavedomie môže produkovať podvedomú i vedomú exkluzivitu, ktorá môže viesť k zaznávaniu antagonistických konfesíí. Naopak, menšinové vedomie môže spôsobiť určitú mieru chcenej anonymity, ktorá však negatívne prispieva k subjektivistickému prežívaniu viery. Na druhej strane sa pri minoritných vierovyznaniach možno stretnúť s opačnou snahou byť počuteľný a viditeľný. Uvedená druhá alternatíva žiaľ neskôr môže v mene predpojatej diskriminácie sklzánuť do vedomej opozície vedúcej do agresivity voči majoritnej kresťanskej denominácii. Duchovná ponuka a religiózna agenda takýchto „opozičných“ minoritných kresťanských denominácii je napokon zjednocujúcim prvkom v konfrontácii s majoritnou kresťanskou denomináciou, čo možno badať aj v kreovaní nadkonfesionálnych ekumenických inštitúcií, ktoré združujú predovšetkým minoritné cirkvi.

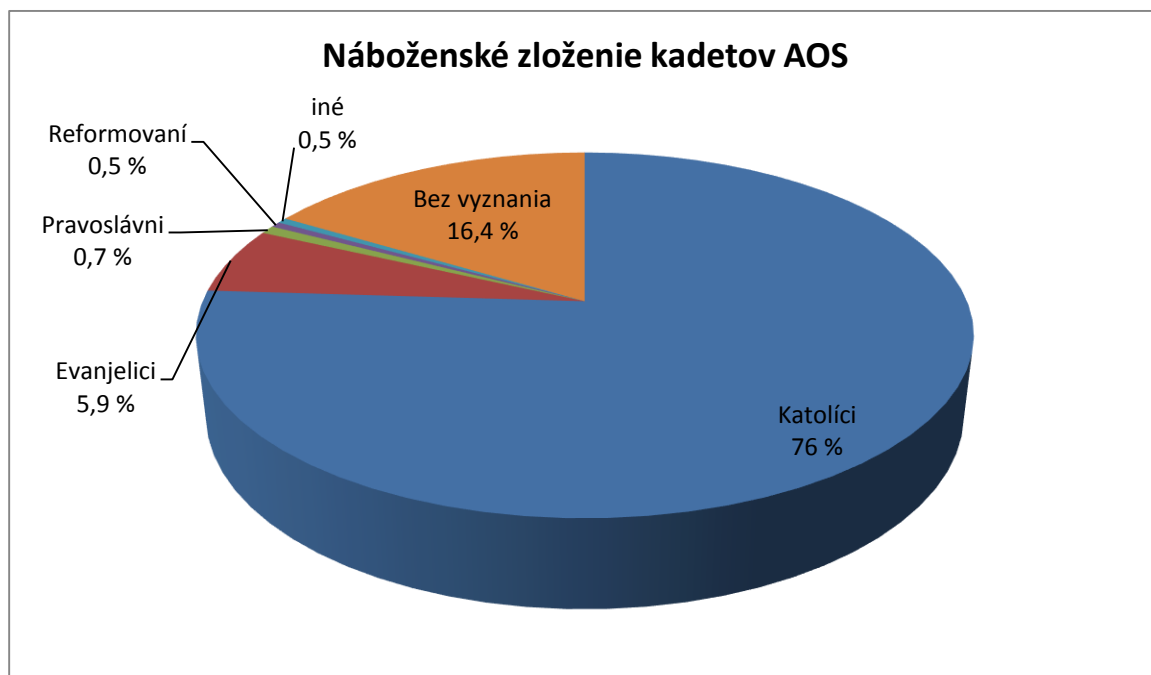
Zistili sme, že mnohí kadeti sa k svojej kresťanskej denominácii neprihlásili a označili v dotazníku možnosť „bez vyznania“. Môžeme sa iba domnievať, prečo tak urobili. Po osobnom rozhovore s niektorými z nich vyšlo najavo, že tak konali zo strachu z výsmechu spolužiakov alebo ich konanie bolo zapríčinené možným nechceným vyčlenením sa z kolektívu. Našli sa aj také prípady, kedy bol kadet v ranom detstve pokrstený, avšak nebol vo viere vychovávaný a preto ju ani nepraktizoval a dodnes nepraktizuje. Zo skúsenosti vieme, že na AOS boli aj takí kadeti, ktorí sa v dotazníku označili za ateistov napriek faktu, že sa o nich vedelo, že pochádzajú zo silne veriaceho religiózneho prostredia. Zrejme sa jednalo o formu osobného vzdoru proti konzervatívnej výchove v rodine.

Veľmi zaujímavé výsledky prinieslo percentuálne zloženie vierovyznaní na AOS po prepočítaní počtov kadetov hlásiacich sa ku konkrétnym vierovyznaniam.

Tabuľka 2 Percentuálne zastúpenie vierovyznaní medzi kadetmi AOS v akademickom roku 2022/2023

	Katolícka cirkev (r.kat, gr. kat)	Evanjelická cirkev a.v.	Pravoslávna a cirkev	Reformovaná cirkev	Iné	Ateisti (bez vyznania)
1.ročník	76,8 % (67,9 %+8,9 %)	5,3 %	0,9 %	0,9 %	0,9 %	15,2 %
2.ročník	77,4 % (67,9 %+9,5 %)	6 %	1,2 %	0 %	0 %	15,4 %
3.ročník	79,7 % (65,6 %+14,1 %)	7,8 %	0 %	1,5 %	1,5 %	9,4 %
4.ročník	68,3 % (62 %+6,3 %)	6,3 %	0 %	0 %	0 %	25,4 %
5.ročník	76,5 % (69,5 %+7 %)	4,7 %	1,2 %	0 %	0 %	17,6 %
SUMA	76 % (66,9 %+9,1 %)	5,9 %	0,7 %	0,5 %	0,5 %	16,4 %

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 1 Grafické znázornenie náboženského zloženia kadetov AOS v akademickom roku 2022/2023

Zdroj: vlastné spracovanie

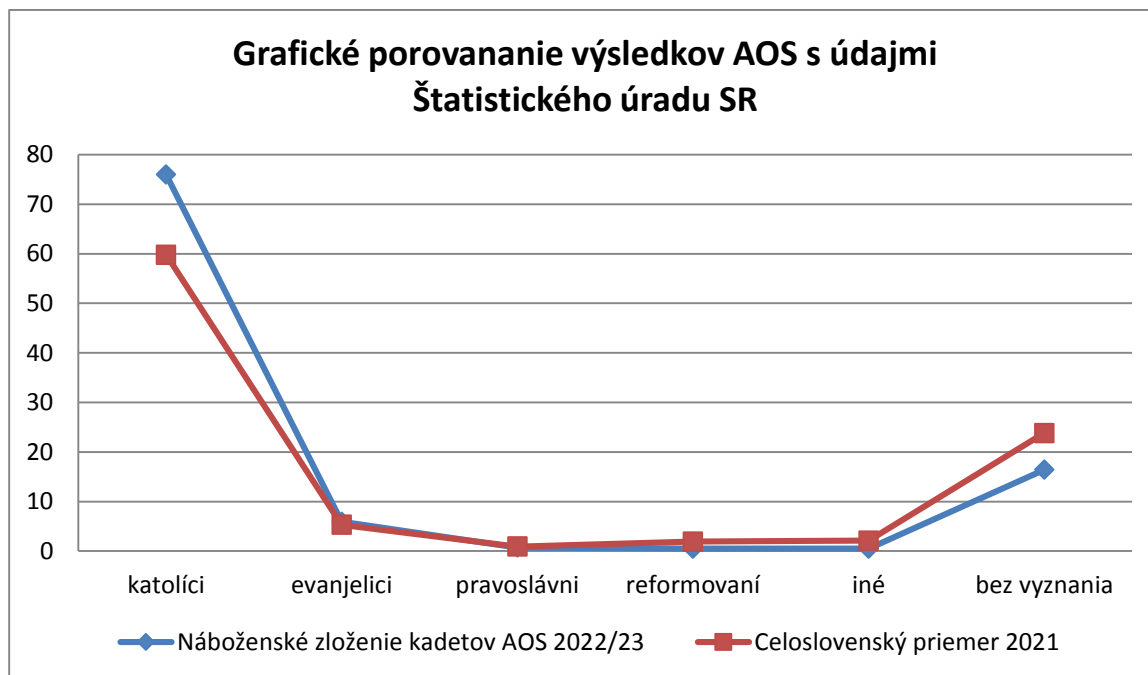
Výsledky náboženského spektra medzi kadetmi AOS si môžeme porovnať s celoslovenskými výsledkami zo sčítania obyvateľstva z roku 2021.

Tabuľka 3 Porovnanie výsledkov AOS s údajmi Štatistického úradu SR a rozdiel vo výsledkoch z pohľadu AOS

	Katolícka cirkev (r.kat, gr. kat)	Evanjelická cirkev a.v.	Pravoslávna cirkev	Reformovaná cirkev	Iné	Ateisti (bez vyznania)
AOS	76 % (66,9 % + 9,1 %)	5,9 %	0,7 %	0,5 %	0,5 %	16,4 %
Celoslovenský priemer⁵	59,8 % (55,8 % + 4 %)	5,3 %	0,9 %	1,6 %	2,1 %	23,8 %
Rozdiel (+ AOS)	+ 16,2 % (11,1 % + 5,1 %)	+ 0,6 %	- 0,2 %	- 1,1 %	- 1,6 %	- 7,4 %

Zdroj: vlastné spracovanie

⁵ Štatistický úrad SR. 2021. Sčítanie obyvateľstva 2021. Dostupné na internete: <https://www.scitanie.sk/k-rimskokatolickemu-vyznaniu-sa-prihlasilo-56-obyvateľov>

Graf č. 2 Grafické porovnanie výsledkov AOS s údajmi Štatistického úradu SR

Zdroj: vlastné spracovanie

3.2.2 Druhá otázka: kontakt

Kontakty, ktoré kadeti uvádzali, boli vždy elektronickými kontaktmi (e-mail). V štyroch prípadoch kadeti uviedli aj telefónne čísla. Uvedenie kontaktu pre nás znamenalo, že kadeti majú záujem o duchovné aktivity organizované duchovnou službou. S tým teda súvisí aj osobný záujem o ich duchovný rast, prípadne aj istá miera zvedavosti. Približne pätina respondentov síce uviedla určité vierovyznanie, mailový kontakt takíto kadeti neuviedli. Z toho usudzujeme, že neprejavili záujem o duchovnú službu a ňou organizované duchovné aktivity. Kuriozitou však bolo aj to, že kontakt na seba a teda aj záujem o duchovné aktivity uviedli aj dvanásť respondentov bez náboženského vyznania.

3.2.3 Tretia otázka: štúdium religionistiky

V prvom ročníku akademického roku 2022/2023 prejavilo záujem o štúdium religionistiky 24 kadetov. V rovnakom ročníku akademického roku 2021/22 to bolo 31 kadetov, v akademickom roku 2020/2021 prejavilo záujem o štúdium religionistiky 39 kadetov a v akademickom roku 2019/2020 bolo 16 kadetov. Zväzane sa na toto štúdium zapísalo a tento predmet absolvovalo 15 terajších študentov 2. ročníka 1. stupňa (akademický rok 2022/23), 35 terajších študentov 3. ročníka 1. stupňa (akademický rok 2021/22) a 11 študentov 1. ročníka 2. stupňa (akademický rok 2020/21). Takmer 96 % všetkých kadetov, ktorí absolvovali tento výberový predmet, boli veriaci. Z uvedeného

vyplýva, že záujem o kritické štúdium svetových náboženstiev, náboženských spoločností a pseudonáboženských skupín bol značne podmienený poznatkami, edukáciou a rodinnými religióznymi tradíciami. Záujem o štúdium religionistiky sa prejavil aj vo výbere tém pri písaní bakalárskych, resp. diplomových prác.⁶

Na tomto fakte je cenné to, že na tento výberový predmet sa zapísali aj kadeti bez vyznania, čo môže svedčiť o istom záujme o nové poznatky z málo známej oblasti ako aj istá počiatočná inklinácia k nejakej forme transcendentnej viery v skutočnosť, ktorá nás presahuje.

3.2.4 Štvrtá otázka: osobné postrehy, návrhy a pripomienky

V tejto dotazníkovej otázke sa vyjadriло len 7 % respondentov. Išlo výlučne o záujemcov z radov katolíckeho vierovyznania, ktorí mali záujem „doplniť si“ sviatosť kresťanskej iniciácie, teda o prijatie sviatosť birmovania, resp. prvého svätého prijímania. V dvoch prípadoch sa pripomienky týkali prijatia sviatosť manželstva v podmienkach vojenskej farnosti AOS. Z toho v jednom prípade sa pripomienka týkala informácii o vojenských benefitoch pri uzatvorení manželstva. Len traja respondenti uviedli konkrétne návrhy na skvalitnenie duchovnej služby. Išlo o mládežnícke stretávanie sa (tzv. stretká), spoločné sledovanie náboženských filmov a predstavení a v poslednom prípade išlo o vytvorenie charismatického spoločenstva chvál.

4. KONKLÚZIE

Percentuálne zastúpenie katolíckeho vierovyznania medzi kadetmi AOS v porovnaní s výsledkami Sčítania obyvateľstva SR ukázalo výrazný presah o 16,2 % v prospech AOS. Pokiaľ ide o katolíkov byzantského obradu, aj tu vidíme relatívne výrazné navýšenie percentuálneho zloženia tejto cirkvi na AOS o 5,1 %. Evanjelická cirkev a.v. mala medzi kadetmi presah o 0,6 %. Naopak, pravoslávna cirkev a reformovaná cirkev zaznamenali minimálny pokles oproti výsledkom Štatistického úradu o 0,2 % a 1,1 %. Kadetov bez vyznania bolo v porovnaní s výsledkami štatistického úradu menej o 7,4 %.

Z uvedeného vyplýva, že štúdium na AOS je zaujímavé najmä pre tie regióny, ktoré sú z hľadiska náboženského majoritne katolícke. Toto zistenie síce neprekvapuje, ale je

⁶ V akademickom roku 2021/2022 si traja kadeti zvolili pre bakalárske práce tieto témy: 1. Religiózne prvky v teroristických skupinách na Blízkom východe; 2. Džihád. Od náboženských fundamentov k náboženskému fundamentalizmu; 3. Náboženské pozadie arabsko-izraelských vojen (1948 - 1973). V akademickom roku 2022/2023 si dvaja kadeti vybrali tieto témy pre svoje bakalárske práce: 1. Rytierske rády v období krížových výprav; 2. Prvky religiozity v polovojenských a branných skupinách Slovenského štátu (1939 - 1945). V akademickom roku 2023/2024 si jeden kadet vybral túto tému na bakalársku prácu: Religiózne aspekty cyperského konfliktu. Dvaja kadeti sa rozhodli písať diplomové práce z tém: 1. Spravodlivá vojna v kultúrnom a náboženskom kontexte judaizmu, kresťanstva a islamu; 2. Náboženské pozadie teroristických útokov v Európe v 20. a 21. storočí.

pozoruhodné, že viac ako tri štvrtiny kadetov AOS vyznávajú katolícku vieru. Čím je to determinované? Čo zohráva esenciálnu úlohu v tomto zistení? Pripomeňme, že sa jedná najmä o obidva kraje bývalého východného Slovenska a regióny Oravy a Kysúc. Nemožno povedať, že by v tom rozhodujúcu úlohu zohrával fakt, že ide o hodnotovo odlišnú výchovu v dnešnom postmodernom svete, aj keď v uvedených regiónoch je stále pomerne živá výchova k náboženstvu. Predpokladáme, že základným motivátorom sú minimálne pracovné možnosti a malá udržateľnosť zamestnanosti v daných regiónoch. V neposlednej miere možno vysvetliť záujem maturantov katolíckeho vierovyznania o štúdium na AOS príklonom k národným a vlasteneckým hodnotám, ktoré z dejinného hľadiska boli a zrejme stále sú v katolicizme prítomné. Nezabúdajme, že v katolíckom prostredí boli po novembri 1989 silné separatistické nálady spojené so značnou mierou reminiscencie z obdobia tzv. prvej Slovenskej republiky, ktoré boli do istej miery živnou pôdou pre rozdelenie Československej republiky a pre vznik Slovenskej republiky dňa 1. januára 1993. Tento historicky značne negatívny aspekt je v katolíckych oblastiach prítomný najmä v staršej generácii.

V krátkosti sa pokúsime analyzovať fenomén, ktorý sa vyskytol u kadetov považujúcich sa za ľudí bez vyznania. Tu musíme rozlíšiť dve značne odlišné skupiny ľudí: agnosticci a ateisti. Agnostik popiera akékoľvek metafyzické poznanie nadprirodzeného sveta z dôvodu, že ľudské racionálne schopnosti gnozeologického poznávania sú značne obmedzené. Apriórne neodmieta jestvovanie a nevyslovuje sa o existencii transcendentnej bytosti, avšak poznanie najvyššieho Božieho súcna je z jeho pohľadu metodologicky a antropologicky nemožné (Katechizmus katolíckej cirkvi, 1999, bod 2127). Ateista odmieta alebo popiera existenciu Boha (Katechizmus katolíckej cirkvi, 1999, bod 2140). Jeho presvedčenie je však rovnako empiricky a exaktne nedokázateľne ako opak. Predpoklad Božieho jestvovania nie je objektom len striktno rozumového poznania nakoľko nemá žiadne empiricky zaručené premisy pri vypracovávaní logických sylogizmov. Viera sa riadi inými druhmi poznania, ktoré sú existenciálneho, relacionálneho, imanentného či intuitívneho charakteru a zároveň nijako nie je iracionálna alebo antiracionálna. Človek-ateista je teda tiež v istom úzkom význame tiež veriaci, to znamená, že verí v Božiu neexistenciu, avšak z hľadiska religiozity takto vyjadrená viera je zameraná antiteologicky. Kadeti úprimne sa vyhlasujúci za ľudí bez vyznania iste nerozlišovali medzi agnosticizmom a ateizmom, avšak skúmanie tohto rozlíšenia by si vyžadoval ďalší výskum.

Z výsledkov výskumu vyplýva, že religiozita v podmienkach AOS je spirituálna kvalita, ktorú nemožno bagatelizovať. Môže byť chápaná ako fundament pre duchovno-náboženský rast, ktorý je pre kresťanov rozličných vierovyznaní vyjadrený prostredníctvom vlastných duchovností a spiritualít. Religiozita môže poslúžiť ako prostriedok pre osobnostný rast, ktorý smeruje k zrelej a zodpovednej osobnosti. Tiež môže slúžiť ako podporný prvok pri výchove kadetov a k interiorizácii hodnôt etického kódexu vojaka Slovenskej republiky, ktoré majú významne duchovný charakter: vernosť Slovenskej republike, čestnosť, statočnosť, disciplinovanosť, hrdosť na príslušnosť k ozbrojeným silám, tímová zodpovednosť, obetavosť. (Etický kódex profesionálneho vojaka, 2015). Sme presvedčení, že religiozita v podmienkach

AOS i OS SR perspektívne poskytuje efektívnu viacvrstvovú víziu vedúcu ku skvalitneniu profesného, osobného a rodinného života profesionálnych vojakov i kadetov. Dajme tejto vízii šancu. Výsledky sa nedostavia ihneď; budúcnosť však ukáže oprávnenosť tohto nároku.

ZÁVER

Duchovný život na AOS je pomerne pestrý. Na Akadémii je možná účasť na slávení každodennej sv. omše. Najmä omše v nedeľu a počas cirkevných sviatkov sa tešia veľkej účasti. Každý štvrtok po omši nasleduje adorácia. K dispozícii je stála spovedná služba, možnosť prijatia iniciačných sviatostí (krst, prvé sväté prijímanie a najmä birmovanie). Pre Veľkou nocou a Vianocami duchovná služba organizuje duchovné obnovy so spovedou a záverečným posedením. Zúčastňuje sa na výcvikoch, kde poskytuje individuálnu, prednáškovú aj liturgickú službu. Dva razy v mesiaci sa konajú biblické stretnutia. Každý rok na Nedeľu Krista Kráľa putujeme do Bratislavy do vojenskej katedrály. Vo farskom kostole v Liptovskom Mikuláši organizujeme modlitby sv. ruženca a Krížovej cesty. Organizuje aj náboženské a vlastenecké poznávacie zájazdy...

Výskum konaný v podmienkach AOS nám ukázal, že s religiozitou v tomto vojensko-akademickom prostredí treba rátať. Je podstatnou a nezanedbateľnou antropologickou konštantou v Ozbrojených silách SR. Je úlohou duchovnej služby, aby poskytovala rôznorodý diapazón duchovných, ale aj kultúrnych či osvetových aktivít a aby motivovala kadetov i profesionálnych vojakov k akceptovaniu a osvojeniu si náboženských a všeľudských hodnôt.

Aj keď výsledky výskumu na AOS sa zdajú byť pre niektoré majoritné kresťanské cirkvi značne priaznivé, bolo by naivné myslieť si, že tu vznikol priestor pre pocit nadradenosti; tvrdíme skôr opak: uvedené výsledky nás vojenských duchovných ešte viac zaväzujú a mali by nás pohnúť k väčšej iniciatíve a aktivite aj v priestore medzináboženského dialógu a ekumenickej spolupráci. Ozbrojené sily SR poskytujú duchovnej službe dostatočný priestor k realizácii evanjeliového posolstva dobrej zvesti pre profesionálnych vojakov. Napokon aj zákon o štátnej službe č. 281 z roku 2015 legislatívne podporuje vytvorenie vhodnej klímy zo strany veliteľa pre poskytovanie duchovných aktivít: „(veliteľ) vytvára podmienky na duchovný život a vykonávanie náboženských aktivít v spolupráci s vojenskými duchovnými.“ (§120, 1f). Zároveň každý profesionálny vojak má právo na „primeranú duchovnú starostlivosť a na účasť na náboženských aktivitách, ak to nie je v rozpore s potrebami služobného úradu a výkonom štátnej služby.“ (§133, 1f). Dodajme, že sa snáď vždy nájde spôsob, ako zabezpečiť duchovnú starostlivosť veriacim vojakom tak zo strany duchovných, ako aj zo strany veliteľov. Iba v ich vzájomnej spolupráci budú mať náboženské prejavy v podmienkach Ozbrojených síl zmysel (Dubost, 1998).

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- ANZENBACHER, A. 1994. Úvod do etiky. Praha: Zvon, 1994, s. 292. ISBN 80-7113-111-3.
- DRUHÝ Vatikánsky koncil. 1965. Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2020, 846 s. ISBN 978-80-7162-738-8.
- DUBOST, M. 1998. Služobník pokoja. Bratislava: Lúč, 1998. ISBN 80-7114-243-3.
- HUĎA, T. 2021. Religionistika pre vojakov. Úvod do náboženského myslenia v podmienkach OS SR. Liptovský Mikuláš: AOS, 2021, 124 s. ISBN 978-80-8040-614-1.
- Katechizmus katolíckej cirkvi. 1999. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1999. 918 s. ISBN 80-7162-259-1.
- Kódex kánonického práva. 1983. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2001. 893 s. ISBN 80-7162-227-3.
- Kódex kánonov východných cirkví. 1990. In: kbs.sk [online]. [cit. 08.03.2023]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/rh28>>.
- KOMOROVSKÝ, J. a kol. 1997. Religionistika a náboženská výchova: Terminologický a výkladový slovník. Bratislava: F. R. & G., 1997. ISBN 80-85508-36-2.
- MINISTERSTVO KULTÚRY SR. 2019. Registrácia cirkví. In: culture.gov.sk [online]. [cit. 03.02.2023]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/xdx1>>.
- ORDINARIÁT OZBROJENÝCH SÍL A OZBROJENÝCH ZBOROV SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2023. Ročenka Ordinariátu za rok 2022. Bratislava: Ordinariát OS a OZ SR, 2023, 415 s. ISBN 978-80-89261-94-9.
- PEJS, O. 1992. Vojenští duchovní v poválečné československé armádě (1946-1950). In : Historie a vojenství, č. 4/1992, s. 135 – 166. ISSN 0018-2583.
- SEBERÍNIOVÁ, Z. 2010. Osemnásť cirkví, devätnásť nebude. In: Týždeň, 15. február 2010. [online]. [cit. 14.03.2023]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/grap>>.
- Služobný predpis Ministerstva obrany Slovenskej republiky, Etický kódex profesionálneho vojaka, 1. január 2016. [online]. [cit. 05.03.2023]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/drj5>>.
- ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2022. Sčítanie obyvateľstva 2021. In: scitanie.sk [online]. [cit. 26.02.2023]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/kf89>>.
- ŠTEVKOV, P. 2022. Nepochopení kresťania či škodlivá sekta? In: Rozmer, roč. XXV., 2/22, s. 16 – 21. ISSN 1335-2660.
- Zákon č. 281/2015 Z. z. Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 2015. In: zakonypreludi.sk [online]. [cit. 10.03.2023]. Dostupné na internete: <<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2015-281>>.
- Ústredie Ekumenickej pastoračnej služby, 2023. In. ueps.sk [online]. [cit. 28.02.2023]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/aies>>.

mjr. ThLic. PaedDr. PhDr. Tomáš HUĎA SchP, PhD.

Externý spolupracovník Katedry spoločenských vied a jazykov

Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika

Demänová 393, 031 01 Liptovský Mikuláš 1

Tel.: +421 960 422 424, +421 903 824 428

E-mail: tomas.huda@aos.sk